

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
2023 ОНЫ ХАВРЫН ЭЭЛЖИТ ЧУУЛГАН

2023 ОНЫ 6 ДУГААР САРЫН 27-НЫ ӨДӨР, МЯГМАР ГАРАГ

ХУРАЛДААНЫ ТЭМДЭГЛЭЛ
НИЙГМИЙН БОДЛОГЫН БАЙНГЫН ХОРООНЫ

ХУРАЛДААН ЗОХИОН БАЙГУУЛАХ ХЭЛТЭС

*Та хуралдааны тэмдэглэлийн цахим хувьтай дараах
QR кодыг уншуулан танилцах боломжтой.*

НИЙГМИЙН БОДЛОГЫН БАЙНГЫН ХОРООНЫ ХУРАЛДААНЫ ТЭМДЭГЛЭЛИЙН АГУУЛГА

2023 оны 6 дугаар сарын 27-ны өдөр, Мягмар гараг

Хуралдааны тэмдэглэлийн агуулга

1

Хуралдааны товч тэмдэглэл:

2 - 10

Хуралдааны дэлгэрэнгүй тэмдэглэл:

11 - 73

-
1.	<i>Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд /Засгийн газар 2023.01.09-ний өдөр өргөн мэдүүлсэн, эцсийн хэлэлцүүлэг/</i>	14 - 29
2.	<i>Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд /Засгийн газар 2023.01.09-ний өдөр өргөн мэдүүлсэн, эцсийн хэлэлцүүлэг/</i>	29 - 33
3.	<i>Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэмжийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд /Засгийн газар 2021.10.15-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, эцсийн хэлэлцүүлэг/</i>	33
4.	<i>Нийгмийн даатгалын сангаас олгох үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөрийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд /Засгийн газар 2021.10.15-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, эцсийн хэлэлцүүлэг/</i>	34
5.	<i>Бүгд Найрамдах Монгол Ард Улсын тэтгэмжийн тухай хууль хүчингүй болсонд тооцох тухай хуулийн төсөл болон Хөдөлмөрийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслүүд /Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийн төсөлтэй холбогдуулан боловсруулсан, анхны хэлэлцүүлэг/</i>	35
6.	<i>Нийгмийн даатгалын болон Эрүүл мэндийн даатгалын Чингис хаан банкинд байршиж буй сангийн мөнгөн хөрөнгийг барагдуулах үйл ажиллагааны талаар болон Капитал банкны эрх хүлээн авагчийн мэдээлэл</i>	36
7.	<i>Нийгмийн даатгалын Үндэсний зөвлөлийн 2022 оны үйл ажиллагааны тайлан</i>	54 - 72
8.	<i>“Хянан шалгах түр хороо байгуулах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл</i>	72 - 73

***Монгол Улсын Их Хурлын 2023 оны хаврын ээлжит чуулганы
Нийгмийн бодлогын байнгын хорооны 6 дугаар сарын 27-ны өдөр
/Мягмар гараг/-ийн хуралдааны товч тэмдэглэл***

Нийгмийн бодлогын байнгын хорооны дарга П.Анужин ирц, хэлэлцэх асуудлын дарааллыг танилцуулж, хуралдааныг даргалав.

Хуралдаанд ирвэл зохих 17 гишүүнээс 10 гишүүн хүрэлцэн ирж, 58.8 хувийн ирцтэйгээр хуралдаан 9 цаг 32 минутад Төрийн ордны “Их эзэн Чингис хаан” танхимд эхлэв.

*Томилолттой: Б.Саранчимэг;
Чөлөөтэй: Б.Баярсайхан, Д.Сарангэрэл;
Эмнэлгийн чөлөөтэй: Д.Батлут.*

Хэлэлцэх асуудлын дараалалтай холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн Х.Ганхуяг, М.Оюунчимэг нар үг хэлж, Улсын Их Хурлын гишүүн Ж.Чинбүрэн “Хянан шалгах түр хороо байгуулах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг хэлэлцэх асуудлын дараалалд нэмж оруулах гэсэн горимын санал гаргав. /10.28/

П.Анужин: Улсын Их Хурлын гишүүн Ж.Чинбүрэнгийн гаргасан горимын саналыг дэмжжэ гэсэн санал хураалт явуулья.

Зөвшөөрсөн: 7
Татгалзсан: 3
Бүгд: 10
70.0 хувийн саналаар горимын санал дэмжигдлээ.

Нэг.Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд /Засгийн газар 2023.01.09-ний өдөр өргөн мэдүүлсэн, эцсийн хэлэлцүүлэг/

Хэлэлцэж буй асуудалтай холбогдуулан Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамны Төрийн нарийн бичгийн даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч бөгөөд Бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга А.Хишигбаяр, мөн яамны Нийгмийн даатгалын бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газрын дарга Б.Батжаргал, Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч Ц.Ганцэцэг, Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамны Хууль, эрх зүйн хэлтсийн дарга Д.Ренчиндорж, мөн яамны Бодлого, төлөвлөлтийн газрын ахлах мэргэжилтэн Б.Гэрэлсайхан нар оролцов.

Хуралдаанд Улсын Их Хурлын Тамгын газрын Хууль, эрх зүйн газрын Зөвлөхүүдийн албаны зөвлөх Б.Баярмаа, М.Отгон, мөн газрын Байнгын хорооны асуудал хариуцсан хэлтсийн Нийгмийн бодлогын байнгын хороо хариуцсан ахлах зөвлөх Б.Цогзолбаяр, мөн газрын референт Г.Нямсүрэн нар байлцав.

Төслийг эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгэсэн талаарх ажлын хэсгийн танилцуулгыг Байнгын хорооны дарга П.Анужин танилцуулав.

Танилцуулгатай холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн С.Чинзориг, С.Одонтуяа, Ц.Туваан нарын тавьсан асуултад Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамны Төрийн нарийн

бичгийн даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч бөгөөд Бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга А.Хишигбаяр, мөн яамны Нийгмийн даатгалын бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газрын дарга Б.Батжаргал нар хариулж, тайлбар хийв.

Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 42 дугаар зүйлийн 42.2.1-д нэгдсэн хуралдаанаар анхны хэлэлцүүлэг явуулах үед тухайн зарчмын зөрүүтэй саналын томьёолоор санал хураалгаагүйгээр уг асуудлыг гүйцээн боловсруулж, төслийн холбогдох зүйл, хэсэг, заалттай уялдуулахаар Байнгын хороонд шилжүүлсэний дагуу санал хураалт явуулав.

П.Анужин: 1.Улсын Их Хурлын гишүүн П.Анужин, Ж.Батжаргал, С.Ганбаатар, Т.Доржханд, Б.Жаргалмаа, Ц.Идэрбат, Ц.Мөнх-Оргил, М.Оюунчимэг, Ц.Сандаг-Очир, Б.Саранчимэг, Ц.Туваан, С.Чинзориг /цаашид “Ажлын хэсэг” гэх/ нарын гаргасан, Төслийн 29 дүгээр зүйлийн 29.7 дахь хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“29.7.Нас барсан даатгуулагчийн гэр бүлийн гишүүнд Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн тухай хуульд заасны дагуу тэжээгчээ алдсаны тэтгэвэр тогтоолгох эрх үүсэхээр бол нэрийн дансны мөнгөжүүлсэн орлого, тэжээгчээ алдсаны тэтгэвэрт зарцуулах нийт хөрөнгийн хэмжээг тооцож, үлдэгдлийг энэ хуулийн 29.8-д заасан журмын дагуу өвлүүлнэ.” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулья.

Зөвшөөрөл: 6
Татгалзсан: 7
Бүгд: 13
46.2 хувийн саналаар санал дэмжигдсэнгүй.

Улсын Их Хурлын гишүүн М.Оюунчимэгийн “дэмжсэн” санал техникийн саатлын улмаас “эсрэг” гарсан тул дээрх санал хураалтыг хүчингүй болгож, дахин санал хураалт явуулах горимын санал гаргав.

П.Анужин: Улсын Их Хурлын гишүүн М.Оюунчимэгийн гаргасан горимын саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулья.

Зөвшөөрсөн: 7
Татгалзсан: 6
Бүгд: 12
58.3 хувийн саналаар горимын санал дэмжигдлээ.

П.Анужин: Дээрх саналыг дэмжье гэсэн санал хураалтыг дахин явуулья.

Зөвшөөрөл: 8
Татгалзсан: 4
Бүгд: 12
66.7 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 42 дугаар зүйлийн 42.2.3-т нэгдсэн хуралдааны анхны хэлэлцүүлгээр санал хурааж дэмжигдсэн боловч уг саналаар Байнгын хорооны хуралдаанд оролцсон гишүүдийн гуравны хоёроос доошгүй нь дахин санал хураалгах шаардлагатай гэж үзсний дагуу санал хураалт явуулав.

П.Анужин: Ажлын хэсгийн гаргасан, Төслийн 35 дугаар зүйлийн 35.1.2 дахь заалтын “байгууллагаас” гэснийг “үйлдвэрчний эвлэлээс” гэж өөрчлөх гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулья.

Дээрх саналтай холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн С.Ганбаатар үг хэлэв.

Зөвшөөрөл:	11
Татгалзсан:	2
Бүгд:	13

84.6 хувийн саналаар санал гуравны хоёроор дэмжигдлээ.

П.Анужин: Гуравны хоёроор дахин санал хураалгах санал дэмжигдсэн тул Төслийн 35 дугаар зүйлийн 35.1.2 дахь заалтын “байгууллагаас” гэснийг “үйлдвэрчний эвлэлээс” гэж өөрчлөх гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулья.

Зөвшөөрөл:	9
Татгалзсан:	4
Бүгд:	13

69.2 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн бусад хуулийн төслүүдийн эцсийн хэлэлцүүлгийг хийж дууслаа.

Байнгын хорооноос гарах танилцуулгыг Улсын Их Хурлын гишүүн М.Оюунчимэг Улсын Их Хурлын чуулганы нэгдсэн хуралдаанд танилцуулахаар тогтов.

Уг асуудлыг 10 цаг 27 минутад хэлэлцэж дуусав.

ХУРАЛДААНЫ ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТЭМДЭГЛЭЛ

**Нэг.Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийн шинэчилсэн найруулгын
төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд**
*/Засгийн газар 2023.01.09-ний өдөр өргөн мэдүүлсэн,
эцсийн хэлэлцүүлэг/*

Нийгмийн даатгалын багц хуулийн төслийн эцсийн хэлэлцүүлгийг хийнэ.

Ажлын хэсгийг танилцуулъя. А.Хишигбаяр Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамны Төрийн нарийн бичгийн даргын үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч бөгөөд Бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга, Б.Батжаргал Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамны Нийгмийн

даатгалын бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газрын дарга, Ц.Ганцэцэг Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч, Д.Ренчиндорж Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамны Хууль, эрх зүйн хэлтсийн дарга, Б.Гэрэлсайхан Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамны Бодлого төлөвлөлтийн газрын ахлах мэргэжилтэн. Ийм бүрэлдэхүүнтэйгээр хүрэлцэн ирсэн байна.

Эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгэсэн танилцуулгыг Та бүхэндээ танилцуулъя.

Байнгын хорооны эрхэм гишүүд ээ,

Монгол Улсын Засгийн газраас 2021 оны 10 дугаар сарын 15-ны өдөр, 2023 оны 01 дүгээр сарын 09-ний өдөр Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл, Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл, Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэмжийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл болон Нийгмийн даатгалын сангаас олгох үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөрийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслүүд болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүдийн анхны хэлэлцүүлгийг чуулганы нэгдсэн хуралдаанаар 2023 оны 6 дугаар сарын 23-ны өдөр явуулсан билээ.

Анхны хэлэлцүүлгийг явуулах үед Улсын Их Хурлын даргаас Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийн төсөл болон Нийгмийн даатгалын сангаас олгох үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөрийн тухай хуулийн төслүүд дээр гарсан зарчмын зөрүүтэй 2 саналыг хураалгалгүй гүйцээн боловсруулах чиглэл өгсөн.

Түүнчлэн Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийн төсөл болон Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэмжийн тухай хуулийн төсөлтэй холбогдуулан анхны хэлэлцүүлгээр санал хурааж дэмжигдсэн боловч нийт гишүүдийн гуравны хоёр дэмжүүлж, дахин санал

хураалгах зарчмын зөрүүтэй 2 саналыг ажлын хэсгээс бэлтгэлээ. Үүнд:

1.“Даатгуулагч нас барвал түүний мөнгөжүүлсэн орлогыг” гэснийг орлогын тодорхой хувийг болгон өөрчилж хууль ёсны залгамжлагчид нь өвлүүлэх төслийн 29.6 дахь хэсгийн төслийн заалт буюу “орлогыг” гэснийг хэвээр үлдээж 29.7 дахь хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найрууллаа.

29.7.Нас барсан даатгуулагчийн гэр бүлийн гишүүнд нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн тухай хуульд заасны дагуу тэжээгчээ алдсаны тэтгэвэр тогтоолгох эрх үүсэхээр бол гэрийн дансны мөнгөжүүлсэн орлого, тэжээгчээ алдсаны тэтгэвэрт зарцуулах нийт хөрөнгийн хэмжээг тооцож үлдэгдлийг энэ хуулийн 29.8-д заасан журмын дагуу өвлүүлнэ.

2.Анхны хэлэлцүүлгээр санал хурааж дэмжигдсэн нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийн төслийн 35.1.2-т нийгмийн даатгалын үндэсний зөвлөлийн даатгуулагчийг төлөөлж даатгуулагчийн олонхын эрх, хууль, ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалсан байгууллагаас гэснийг “Үйлдвэрчний эвлэлээс” гэж өөрчлөхөөр.

3.Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэмжийн тухай хуулийн төсөлд анхны хэлэлцүүлгээр санал хурааж, дэмжигд, дэмжигдсэн заалттай холбогдуулан эшилсэн заалтыг хасахаар.

4.Нийгмийн даатгалын сангаас олгох үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөрийн тухай хуулийн төсөлд даатгуулагчид тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх, сэргээн засах төв болон сувиллыг сонгох, гэрээ байгуулах, санхүүжүүлэх, тусламж үйлчилгээний

чанарт хяналт тавих журмыг Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална гэснийг Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын саналыг үндэслэн Нийгмийн даатгалын Үндэсний зөвлөл батална гэж өөрчлөн найрууллаа.

Мөн 1991 онд батлагдсан Бүгд Найрамдах Монгол Ард Улсын тэтгэмжийн тухай хууль хүчингүй болсонд тооцох тухай хуулийн төслийг Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэмжийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлтэй холбогдуулан боловсрууллаа.

Байнгын хорооны эрхэм гишүүд ээ,

Ажлын хэсгээс гаргасан зарчмын зөрүүтэй саналын томъёоллыг Та бүхэнд тараасан болно.

Хэлэлцэн шийдвэрлэж өгөхийг хүсье.

Анхаарал хандуулсанд баярлалаа.

Эцсийн хэлэлцүүлгийг бэлтгэсэн талаарх танилцуулгатай холбогдуулан асуулт асуух гишүүд нэрсээ өгнө үү?

Цэвэгдоржийн Туваан гишүүнээр тасаллаа. Содномын Чинзориг гишүүн асуулт асууна.

С.Чинзориг: Үйлдвэрчний эвлэлийн байгууллагуудын саналыг манай ажлын хэсэг хэрхэн авч судалж хуулийн төсөлд тусгасан юм бол.

Өчигдөр надад үйлдвэрчний эвлэлийн холбооноос 8 орчим санал дээр анхаарах шаардлагатай байна гэсэн ийм санал ирүүлсэн. Энэ саналуудыг би

өчигдөр Б.Батжаргал руу явуулсан даа. Зургийг нь аваад. Үүнийг та бүхэн ажлын хэсэг дээр ярьж үзсэн үү, үгүй юу. Өчигдөр хамгийн гол нь ажлын хэсгийн хуралд орж амжихгүй учраас анхаарах болов уу гээд ингээд явуулсан юм.

Тэгээд энэ саналуудыг бас нэг анхаараад ярих хэрэгтэй байна. Б.Батжаргал нэг хариулт өгөөч.

Хоёр дахь асуудал нь, өмнө нь уг нь ярьдаг байсан юм. Тэгээд энэ хуульд ороогүй юм болов уу.

Хууль тав дахь өдөр чуулганаар ярьсны дараа над руу 5, 6 ээжүүд гээд баахан улсууд мессеж бичүүлээд байсан. Анхаарч өгөөч гээд.

Байнгын асаргаа шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдээ байнга гэрээрээ харж асарч байдаг ээжүүд ажил, хөдөлмөр хийх, орлого олох боломжгүй байдаг.

Ажил хөдөлмөр эрхэлж орлого олох боломж нь хязгаарлагдмал байдаг учраас нийгмийн даатгалын шимтгэлээ төлж чадахгүй байна. Тэтгэвэр авч чадахгүй бид хохирдог. Тийм учраас байнгын асаргаатай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн асарч ажил хөдөлмөр эрхэлж чадахгүй байгаа ээжүүдийн шимтгэлийг төр хариуцах талаар бас заалт оруулаач ээ гээд ийм маш их одоо хүсэл саналт ирээд байгаа юм.

Үүнийг хэрхэн яаж одоо тооцож үзэх юм? Энэ тусаагүй болоод л тэр ээжүүд ингээд над руу баахан санал явуулаад байх шиг байна.

Гурав дахь асуудал нь, чуулган дээр хэлэлцэх асуудал дээр засаг 29

дүгээр зүйлийг гүйцээн боловсруулах гээд Их Хурлын даргаас чиглэл өгсөн.

Тэгэхээр тэр 29 дээр байгаа ипотекийн зээлд хамруулж болно, өвлүүлж болно, эрүүл мэнд, боловсролын зардал зарцуулж болно гэсэн заалтууд чинь олон жилийн дараа хэрэгжих заалтууд шүү дээ.

Тэгэхээр одоо үүнийг ингээд намын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрт байгаа гээд хэрэгжихгүй заалтыг 10 жилийн дараа, магадгүй 20 жилийн дараа хэрэгжих заалтыг одоо хуульд оруулах нь хэр оновчтой юм бэ?

Тэр саяын миний хэлж байгаа тэр гурван зардалтай холбоотой өвлүүлэх, ипотекийн зээлд зарцуулж болох, эрүүл мэнд боловсролын зардалдаа зарцуулж болно гээд байгаа энэ заалтуудыг хэрэгжих хугацаа нь олон жилийн дараа юм чинь наана нь иргэдэд ингээд буруу ойлголт өгөөд хүлээлт үүсгээд нийгмийг бухимдуулахын л нэмэр шүү дээ.

Тэгээд үүнийг би хуралд орж чадахгүй нь, хасах саналтай байна гээд уг нь өчигдөр ажлын хэсгийн вайбер бичихээр нь бас санал авдаг юм бодоод бичсэн. Тэгээд хариу өгөөгүй л дээ.

Одоо ч гэсэн тэр ажлын хэсгийн эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгэсэн санал дээр орж ирээгүй юм шиг байна. Энэ саналуудыг юу гэж үзэж байгаа юм бэ гэж. Хэрвээ та бүхэн үүнийг авч үзээгүй бол би зарчмын зөрүүтэй саналын томьёолол бичээд тэгээд санал хураалгая гэсэн ийм саналтай байгаа юм. Энэ 3 асуудал дээр нь хариулт өгөөч.

П.Анужин: С.Чинзориг сайдын нэг асуултад би хариулъя.

Тэр байнгын асаргаатай хүүхдүүдийн аав, ээж нарт зориулсан ямар зохицуулалт орсон бэ гэж.

Энэ хуулийн төслийн 21.22-т эмнэлгийн хяналтад байдаг байнгын асаргаа шаардлагатай 18 хүртэлх насны хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдээ асарч хөдөлмөр эрхлээгүй эх, эсхүл эцэг энэ хуулийн 7.7-д заасны дагуу даатгуулах бол тухайн үед мөрдөж байгаа сарын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмж хэмжээнд ногдох тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийг улсын төсвөөс сар бүр төлнө гэсэн ийм нарийн зохицуулалт орсон байгаа.

Үлдсэн хоёр асуудлыг Үйлдвэрчний эвлэлийн тусгасан саналууд болоод гүйцээн боловсруулах чиглэлд өгсөн асуултад А.Хишигбаяр дарга хариулъя. Хэдэн номерын микрофон байна. 2 номерын микрофон.

А.Хишигбаяр: С.Чинзориг гишүүний асуултад хариулъя.

Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийн төслийн 29 дүгээр зүйлд бид ерөнхийдөө бодлогын бичиг баримт буюу “Алсын хараа-2050”, мөн Монгол Улсыг хөгжүүлэх 2021-2025 оны хөгжлийн 5 жилийн үндсэн чиглэл дээр Монгол Улс хуваарилалтын тогтолцооноос хуримтлалын тогтолцоо руу үе шаттай шилжинэ.

Мөн нийгмийн даатгалын сангийн хөрөнгийг цаашдаа хуримтлуулах нөхцөл рүү шилжүүлж, өвлүүлэх харилцаагаар шилжүүлнэ.

Мөн хуримтлалын нэгдсэн сантай байна. Монгол Улс гэдэг ийм зорилтуудыг тусгасан байгаа.

Энэ бодлогын бичиг баримттай уялдуулж бид хуулийн төсөлдөө нэрийн дансны үлдэгдлийг мөнгөжүүлэх, хийсвэр үлдэгдлийг мөнгөжүүлэх, мөн шимтгэл төлж байгаа даатгуулагчийн шимтгэлийн тодорхой хувийг бас мөнгөжүүлж явъя гэсэн ийм байдлаар хуулийн томъёололд тусгасан байгаа.

Энэ өвлүүлэх харилцаа бол 2030 оноос өвлүүлж явах боломж байна гэдэг байдлаар тодорхойлж болохоор болсон байгаа.

Үйлдвэрчний эвлэлийн саналын тухайд яг Үйлдвэрчний эвлэл нь үндэсний зөвлөлд яг үйлдвэрчний эвлэлийн байгууллага гэдэг төлөөллөөрөө сүүлийн төсөлд тусгах энэ саналыг оруулж ирсэн байгаа. Зарчмын хувьд ажлын хэсэг дээр үүнийг дэмжиж болно гэдэг чиглэлээр ажиллаж байгаа.

П.Анужин: Б.Батжаргал дарга. Үйлдвэрчний эвлэлтэй хамгийн сүүлд өнгөрсөн нэг дэх өдөр бүх саналуудаа эцэслээд, тохироод тийм ээ, бүх саналууд орсон байна гэдэг дээр санал нэгдсэн байгаа.

Үүнийгээ манай ажлын хэсгийн гишүүд тодорхой хэлье. Та нар энэ хурал дээр юм уу, чуулган дээр суухаараа ерөөсөө хийсэн, тооцоолсон бүх юмаа тодорхой ярьж чадахаа больчих юм. Ямар учир байдаг юм. Б.Батжаргал гишүүн та тодорхой хариул даа.

Саналуудыг нэгтгээгүйгээр орж ирнэ гэж байхгүй шүү дээ.

Б.Батжаргал: С.Чинзориг гишүүний асуултад хариулья.

С.Чинзориг гишүүнд хандсан Үйлдвэрчний эвлэлийн ерөнхийлөгч С.Эрдэнэбатын гарын үсэгтэй албан тоот

болон албан тоотын хавсралтаар дурдсан саналуудыг өчигдөр над руу бас С.Чинзориг гишүүн явуулсан.

Үүнийг ингээд үзэхээр нэгдүгээр санал бол хоол, унааны зардлыг шимтгэл ногдуулах орлогоос хасаач ээ, эсвэл хязгаар тавиач ээ гэсэн ийм санал байсан.

Энэ дээр манай хуулийн төсөл дээр бэлэн мөнгөөр олгож байгаа тохиолдолд л авна. Түүнээс биш бусад хэлбэрээр олгож байгаа тохиолдолд огт авахгүй гэсэн зарчмаараа туссан байгаа.

Хоёр дахь санал нь, хуулийн төслийн 35.1.2 27.2.2 дахь заалтыг хэвээр үлдээх буюу даатгуулагчийн хууль ёсны эрх ашиг сонирхлыг төлөөлөн хамгаалсан Үйлдвэрчний эвлэлийг төлөөлсөн 3 хүн гэж хуучнаар нь үлдээж өгөөч ээ гэсэн заалт, саналыг оруулсан байгаа.

Үүнийг өчигдөр ажлын хэсгийн хурлаар хэлэлцсэн гэж ойлгосон.

Гуравдугаар санал нь болохоор 20-иос доошгүй жил нийгмийн даатгалын шимтгэл төлсөн тохиолдолд нас барсан эхнэр, нөхөр аль нэгийнх нь тэтгэврийг нэмэгдүүлбэ гэсэн ийм санал байгаа.

Энэ дээр угаасаа хуулийн төслийн эрх үүсвэр заалт угаасаа хоёр тохиолдолд үүсэхээр оруулсан байгаа. Өндөр нас дээр. Энэ бол нэгдүгээрт 20 ба түүнээс дээш жил. Эсвэл хувь тэнцүү тэтгэвэр бол 10-аас 20 жил гэсэн ийм заалтын зохицуулалт нь орчихсон байгаа гэж ойлгож байгаа.

Дөрөв дүгээр санал бол нас барсан тэтгэвэр авагчийн тэтгэврийн 20 хувийг бага байна. Үүнийг нийгмийн даатгалын сангийн чадамжийг харгалзан энэ хувийг нэмэгдүүлэх шаардлагатай гэсэн ийм санал гаргасан байна лээ.

20-иос илүү байвал энэ бол сангийн зардал дээр нэлээн ачаалал өгнө. Тэгээд энэ бол зөвхөн ямар нэгэн байдлаар эхний харилцаа. Одоо эхний харилцааг 20 хувиар эхлүүлж байна гэсэн байдлаараа бид яаман дээрээ ярилцсан.

Дараагийн санал бол энэ дээр 7 жилээр тэтгэврээр тогтоолгосон тэтгэвр авагчийн тэтгэврийг нэг удаа шинэчлэн тогтооно гэж өөрчлөн найруулж өгнө үү гэсэн ийм санал ирсэн байгаа.

Тэгээд үүнийг хуулийн төсөл дээр тусгасан байгаа. Үүнийг тусгаад явж байгаа.

Дараагийн санал нь хүнд нөхцөлийг хуулийн төслөөс бүүр авч хаяач ээ. Үүнийг бүүр байхгүй болгооч ээ гэсэн ийм санал ирүүлсэн байна лээ. Тэгээд энэ бол одоо яг хуулийн саналыг нь аваад энэ заалтыг бол одоо байхгүй болгосон. Энэ хүчингүй болгосон гэх юм уу. Одоо хуулийн төслөөс авсан.

Дараагийн нэг багц саналууд дотор тэтгэврийн томьёотой холбоотойгоор тэтгэврийн томьёог тухайлсан нэг жилүүд, ажил, мэргэжил дээр өөр өөрөөр бодож өгөөч ээ. Жишээлбэл, зарим хүмүүсийн тэтгэврийг 45, түүнээс дээш жил дээр 1.5 биш 1.53 ч юм уу ингэж бодож өгөөч ээ гээд энэ ажил мэргэжлээр нь ангилаад өгөөч ээ гэсэн ийм заалт байна лээ.

Тэгэхээр ийм ажил, мэргэжил болгон дээр өөр өөр томьёо боддог улс орон бол дэлхийд алга. Тухайн улс орны тэтгэврийн бодлого бол нэг бодлогоор л явна, нэг бодолтоор л явж байгаа үндсэн зарчмаа эвдэхгүй баймаар байна гэсэн ийм асуудлуудыг бид ярьж байна.

Сургуулийн өмнөх боловсрол, ерөнхий боловсролын сургуулийн багш, эрүүл мэндийн байгууллагын эмч, эмнэлгийн мэргэжилтэн, түргэн тусламжийн жолоочийг нь тэтгэврийн насыг багасгаж өгөөч ээ гэсэн ийм санал ирсэн байна лээ.

Энэ саналыг урьд нь ийм санал Үйлдвэрчний эвлэлийн байгууллагаас ирж байгаагүй. Тэгээд энэ дээр нэгдсэн.../минут дуусав/

П.Анужин: Содномын Чинзориг сайд тодруулъя.

С.Чинзориг: А.Хишигжаргал тэр ипотекийн зээлд зарцуулж болно, эрүүл мэнд, боловсролын зээлд зарцуулж болно гэж байгаа чинь мөнгөжүүлсэн орлогыг хэдэн оноос юм бэ? Өвлүүлэхийг нь бол та нар 2030 гэж бүдэг бадаг яриад байгаа юм.

Тэр эрүүл мэнд, боловсролын зардалд зарцуулж болно, ипотекийн зээлд зарцуулж болно гэдгийг ерөөсөө он хэлэхгүй байгаа юм. Хэзээ хэрэгжих юм бэ? Энэ тэгээд мөд бүтэх юм уу, үгүй юм уу?

Тэр үйлдвэрчний чинь санал чинь тэтгэвэрт гарах шимтгэл төлөлтийн хугацаатай холбоотой асуудал, 25 жилийг 20 болгооч ээ гэсэн юм бас бичсэн байгаа юм даа. Тэгээд тэрийг Б.Батжаргал ерөөсөө сая ярьсангүй дээ.

20-иос доошгүй гэж, 25-аас доошгүй гэдгийг 20-иос доошгүй жил шимтгэл төлсөн бол тэтгэвэрт гарч болно гэдэг санал бичсэн байна лээ. Тэрийг нь чи ерөөсөө сая ярьсангүй дээ. Шимтгэлтэй холбоотой юмыг нь. Тэрийг нь яах юм?

П.Анужин: Б.Батжаргал дарга хариулъя.

Б.Батжаргал: С.Чинзориг гишүүний асуултад хариулъя.

Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам Б.Батжаргал.

20-иос доошгүй жил шимтгэл төлсөн даатгуулагчийн хувьд яах вэ гэдэг энэ зохицуулалт нь өөрөө манай хуулийн, одоо ч байгаа хуулийн концепц болохоор нөгөө хувь тэнцүүлсэн тэтгэвэртэй байна гэсэн заалтаар хаагаад яваад байгаа юм л даа.

20 ба түүнээс дээш жилтэй бол бүрэн тэтгэврийн харилцаа нь үүсээд. Тийм. Одоо 3 сараар өсөөд 25 руу явж байгаа шүү дээ. Тийм ээ. Бид тэр шимтгэл төлсөн байх хугацааны доод хязгаараа хэмжээгээ нэг бага ч болтугай нэмэгдүүлж өгөх шаардлага бас гараад байгаа юм л даа.

П.Анужин: А.Хишигбаяр дарга. Их Хурлын даргын зүгээс гүйцээн боловсруулах чиглэл өгсөн. 29 дүгээр зүйлтэй холбогдуулж С.Чинзориг сайд асуулт асууж байна. Өвлүүлэх асуудал хэдэн оноос юм бэ гэж.

Тэгээд ипотек, эрүүл мэнд, боловсролдоо зарцуулна гэж орсон. Үүний хэрэгжих заалт орсон уу, ороогүй юу гэж байна.

А.Хишигбаяр: С.Чинзориг гишүүний асуултад хариулъя.

Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийн төслийн 29.5.2 дээр мөнгөжүүлсэн орлогыг эрүүл мэнд боловсрол, орон сууцын ипотек санхүүжүүлж болохоор оруулсан байгаа.

Гэхдээ энэ хуулийг Нийгмийн даатгалын энэ ерөнхий хуулиар зохицуулахгүй. Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам, Засгийн газраас бас Хуримтлалын нэгдсэн сангийн хуулийн төслийг боловсруулж байгаа.

Энэ хуулийн төсөл дээр яг нарийвчилсан ипотекийн зээл, боловсрол, эрүүл мэндэд хэрхэн яаж зарцуулах юм бэ, хэдэн оноос хэрэгжих юм бэ гэдгийг энэ хуулиар зохицуулна.

Нийгмийн даатгалын ерөнхий хууль дээр энэ гурван төрлийн санхүүжилт санхүүжүүлж болно. Үэхдээ үүнийг тусгай хуулиар зохицуулна гэдэг нэг ийм зохицуулалтын л заалт орж ирсэн байгаа.

Цаашдаа Хуримтлалын нэгдсэн сангийн хууль маань батлагдаад ирэхээрээ түүнтэйгээ холбогдуулаад энэ заалт маань яг тухайн хуулиараа нэрлэгдээд явна.

Тэгэхээр энэ яг ипотеكتэй холбоотой зохицуулалт хуримтлалын нэгдсэн сангийн хуулийн хүрээнд хэрэгжинэ. Тэгэхдээ ер нь мөнгөжүүлсэн орлогыг ипотекийн зээлд оруулна гэж.../минут дуусав/

П.Анужин: Салдангийн Одонтуяа гишүүн асуулт асууя.

С.Одонтуяа: Тэгэхээр хэд хэдэн ярьж байсан заалтууд орчихсон юм байна. Тийм учраас би давхар асуугаад яах вэ? Энэ хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн асарч байгаа эцэг, эхийн зардлууд.

Үйлдвэрчний эвлэлийнх нь тэр Нийгмийн даатгалын үндэсний зөвлөл дээр байгууллага гэснийг Үйлдвэрчний

эвлэл гэж үлдээх гэдэг энэ орж байгаа юм байна.

Нөгөө 7 жил чинь 5 жилээрээ орж байгаа юм байна.

Тэтгэвэр өвлөх, хүүхдээ асарч байгаа эцэг, эх гээд.

Энэ асуудлууд дээр ямар ч байсан орсон байна.

Миний гол ярих гээд байгаа юм бол ерөөсөө л энэ малчны тэтгэвэр байна. Тэгээд би Байнгын хорооны даргаас асуух гэсэн юм.

Монгол Ардын намын бүлэг дээр ер нь яг ярьсан юм уу? Хэрвээ яриад та нар нэгдсэн шийдэлд хүрсэн бол өнөөдөр гишүүд чинь ингээд энд орж ирчхээд бүгд эсрэг бас ярихгүй байсан байх. Эсвэл ер нь үүнийг зарчмын чухал заалтуудыг заавал намын бүлэг дээрээ ярьдаг. Тэгэхгүй бол орж ирээд л задраад л тэгээд л гишүүд өөрсдийнхөөрөө батлуулах гэж байтал яг эцсийн хэлэлцүүлэг дээр намын бүлэг тэгсэн гээд явчихдаг.

Тэгэхээр энэ зүйлээ та нар ер нь үүнийг ярьсан юм уу гэдгийг нэгдүгээрт би асуумаар байна.

Ерөөсөө зүүний нам гэхээрээ нэг зүүн баруунгүй цацна гэдэг ойлголт байж болохгүй шүү дээ. Тэгээд энэ улс орныг чинь ерөөсөө ингэж эдийн засаг, нийгмийн асуудлыг нь ингэж сүйрүүлж болохгүй.

Хамгийн гол нь та нар энэ шударга хөдөлмөр эрхэлж байгаа, энэ татвараа төлөх гээд чадан ядан зүтгэж байгаа энэ хүмүүсийн зүгээр ажиллах урам зориг руу л ус цацаж байгаа байхгүй юу.

Тэгэхээр чинь яах юм. Хүмүүс. Бүх юм ажлаа хаяад л өнөөдөр бүгд гадагшаа явж байна шүү дээ. Энэ Монгол Улс чинь эзэнгүй айл шиг болж байна шүү дээ. Би сая дүүргээрээ явлаа ажил хийдэг хүн олдохоо больсон байна.

Тэгэхээр иймэрхүү шийдвэрүүд чинь том утгаараа эдийн засгийг сүйрүүлээд байдаг юм.

Тийм учраас үүнийг та нар 30 жил ер нь энэ хүмүүсийн сэтгэхүйг ухраах ийм юм руу орууллаа шүү гэдгийг би хэлчихье.

Дээрээс нь би ажлын хэсгээс юм асуумаар байна. Энэ малчны нийгмийн даатгалын 50 хувийг төрөөс төлнө гээд. Яг ямар хүнийг малчин гэдэг шалгуур байгаа. Одоо би нэг юм ярих гээд байна л даа. Анх Монгол Ардын нам тэр шинэ гэрлэсэн хосуудад 500 мянга өгнө гэсэн чинь л яалаа. Баахан хуурамч гэрлэлт гарсан. Тэгээд түүнтэй адилхан монголчууд чинь бүгдээрээ нэг малчин малчин гээд яваад нийгмийн даатгалаа төлүүлдэг ийм юм руу орчих юм биш үү?

Тэгэхээр энэ шалгуур нь ямар байх юм. Үүнийг асууя. Тэгээд ер нь бид нар энэ нийгмийн даатгалыг сонгодог утгаар нь л хөгжүүлэх ёстой шүү дээ. Яаж мөнгөжүүлэх вэ, яаж одоо тэр өр ширийг нь барагдуулах вэ, яаж энэ хүмүүсийн нэрийн дансаа хүмүүс хэрэглэдэг байх вэ гээд. Үүнийг чинь сонгодог утгаар нь хөгжүүлэхгүй дандаа нэг хачин замхруулаад хаячих юм.

Тэгээд сонгуулийн хуульд бид оруулсан шүү дээ. Иймэрхүү поп хийдэг зүйлийг ерөөсөө хууль батлахаа больё гээд. Тэгээд л одоо сонгууль дөхөж байгаа. Одоо яах гэж байгаа юм. Малчид

дээр очоод л баахан попрох гээд байгаа юм уу, хаашаа юм.

Ийм асуудлуудаараа та нар хэлэлцүүлэг сайн хийх хэрэгтэй шүү дээ. Энэ чинь маш том асуудал байхгүй юу. Сая энэ зааланд ерөөсөө маш олон. Тэгээд мах иддэггүй юм уу гээд С.Чинзориг сайд гуйвуулаад байх хэрэг байхгүй. За юу. Би мах иддэг. Гэхдээ би бас энд татвар төлөгчдийн олон мянган хүний төлөөлөл болоод сууж байгаагийн хувьд үүнийг хэлэх эрхтэй.

Тэгээд та нар ингээд юмыг ингэж нэг сонгодог утгаар нь эдийн засаг, зах зээл, хувь хүмүүсийн хариуцлага гэдэг юмыг ерөөсөө байхгүй болгож байгаа байхгүй юу. Дахиад л буцаад л нөгөө халамжийн орон руугаа орох гэж байна.

Тэгэхээр ингэж болохгүй ээ. Үүнийгээ нийт ард нийтэд хэлэлцүүлэг ч хийхгүй ингээд нэг хулгайн заалт оруулж ирдэг, батлуулдгаа болих хэрэгтэй.

Тэгээд асуултууддаа хариулт авъя.

П.Анужин: Энэхүү нийгмийн даатгалын багц хууль маань Монгол Ардын намын бүлэг дээр танилцуулагдаад явсан.

Хувь гишүүд маань юу гэж хэлэх нь энэ хувь гишүүний өөрсдийнх нь асуудал.

Хэлэлцүүлэг яваагүй гэж байна. Нийгмийн даатгалын багц хуулийн тухай хэлэлцүүлэг хөдөө орон нутагт 10 удаагийн хэлэлцүүлэг, нийслэл Улаанбаатар хотод нийт 7 удаагийн хэлэлцүүлэг, 14 хоногийн өмнө уг хуульд саналаа өгч тусгасан 33 мянга орчим иргэд байгаа.

С.Одонтуяа гишүүний асуусан тэр малчдын оруулж ирсэн заалт, судалгаа тооцооны талаар Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам А.Хишигбаяр дарга хариулъя.

А.Хишигбаяр: С.Одонтуяа гишүүний асуултад хариулъя.

Малчин гэдгийг хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих тухай хуульдаа малчин гэдэг нэр томъёоны тодорхойлолт байдаг. Байнгын улирлын чанартай малчнаар ажилладаг. Тэгээд байнгын өрхийн өрхийн орлогоо мал аж ахуйгаараа эрхэлж байгаа энэ хүнийг малчин гэнэ гэж хэлдэг.

Мөн мал аж ахуй эрхэлж, үндсэн орлогоо мал аж ахуйгаасаа олдог энэ иргэнийг малчин гэнэ гэдэг Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих тухай хуульд малчны тодорхойлолтыг тусгасан байгаа.

Мөн нийгмийн даатгалын байгууллага малчин гэсэн хүнийг тодорхойлохдоо бас “А” данс буюу мал тооллогын бүртгэлээр малчдыгаа тодорхойлж өнөөдөр тэтгэврийг тогтоогоод явж байгаа.

Тэгэхээр малчдыг мал тооллогоор нь, малын бүртгэлээр нь малчдаа тодорхойлоод явах боломж байгаа.

Малчдын өнөөдөр шимтгэлийн 50 хувийг яагаад энэ хуулийн хүрээнд улсын төсвөөс даахаар оруулж ирсэн бэ гэх юм бол өнөөдөр нийгмийн даатгалын багц хуулийг боловсруулахад тэтгэврийн шинэчлэлийн талаар баримтлах бодлого, 2030 он хүртэл баримтлах бодлогыг 2015 онд баталсан байгаа.

Энэ бодлогын бичиг баримттай үндэслэж хуулийн төслөө бид боловсруулсан байгаа.

Энэ дээр малчдын нийгмийн даатгалыг тусгай хөтөлбөрүүдийг боловсруулах ёстой. Албан журмын даатгал руу малчдыг цаашдаа албан журмын даатгуулагч болох ёстой гэсэн ийм зорилтуудыг дэвшүүлсэн байгаа.

Энэ хүрээнд бид малчдыг тодорхой хөтөлбөрийг Монгол Улс бас хоёр, гурван удаа хийж үзсэн байгаа.

Нэгд ажилласан жил, тэтгэврийн даатгалын тухай хуулийг 2012 онд баталсан. Энэ хүрээнд малчдыг 90 оноос хойших 11 жилийг нөхөн шимтгэлд хамруулсан байгаа.

Ингээд тодорхой үр дүнд хүрч чадаагүй. Мөн 2020 оноос эхлээд бас хууль баталж малчин, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчийн тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийг нөхөн төлөх тухай хуулийг 2 жил хэрэгжүүлсэн байгаа.

Энэ дээр нийт улсын хэмжээнд 220 гаруй мянган малчин байхад 30 гаруй мянган л малчин нийгмийн даатгалын шимтгэлийг нөхөн төлсөн.

Энэ хугацаанд энэ хуулийн хүрээнд бүр 20 энэ жилийг бид нөхөн төлөх боломжийг олгосон. Ингээд 30 гаруй мянган л хүн нийгмийн даатгалын шимтгэлд хамрагдсан байгаа.

Ингээд малчид маань цаашдаа нийгмийн даатгалын шимтгэл төлөхгүй яваад байх юм бол нэг талаасаа халамжийн тэтгэвэр авагчид бий болох гээд байна. Ирээдүйд.

Нөгөө талаасаа богино хугацааны тэтгэмжид хамрагдаж чадахгүй маш их эрсдэлтэй. Ялангуяа Монгол Улс шиг цаг агаарын ийм эрс тэс уур амьсгалтай энэ улс орны хувьд эрсдэлд орох хамгийн үнэ

хүндрэлтэй ийм цочролын үед ажилладаг ийм хүмүүс байгаа.

Ийм учраас нийгмийн баталгаа алдагдах ийм нөхцөл байдал үүсэх гээд байна.

Нөгөө талаас Монгол Улс мал аж ахуйд түшиглэсэн ийм эдийн засагтай улс орон байгаа. Энэ хүрээнд малчдын тоо маш их багасаж байна. Ялангуяа залуу малчид, ялангуяа эмэгтэй малчдын тоо маш их цөөрч байна. Ийм учраас Монгол Улсад зайлшгүй тулгараад байгаа асуудал байна гэж үзэж бид малчдын шимтгэлийн 50 хувийг 5 жилийн хугацаанд улсын төсвөөс даая.

5 жил шимтгэлээ төлчихсөн байгаа малчин 5 жил шимтгэл төлөөд хамгийн багадаа хувь тэнцүүлсэн тэтгэврийн эрх үүсэх ийм нөхцөл боломж бол үүснэ.

Нөгөө талаас богино хугацааны хөдөлмөрийн чадвар түр алдсан, үйлдвэрлэлийн осолд орсон зэрэг эрсдэлүүдэд бас хамгаалах боломж байна гэсэн ийм байдлаар томъёолж хуулийн төсөлд оруулсан байгаа.

Шууд албан журмын даатгуулагч болгоё гэх юм бол өнөөдрийн хувьд малчдын хувьд бас боломжгүй байна. Зөвхөн улирлын чанартай орлого олдог. Ийм учраас энэ хүмүүсийг байнга албан журмаар та бүхэн сар болгон шимтгэлээ төлөөд яв гэдэг асуудлыг бид өнөөдрийн хуулийн төсөлд орох юм бол арай цаг хугацааны хувьд бас боломжгүй байна гэж харсан байгаа.

Ийм учраас 5 жилийн хугацаанд л малчдын нийгмийн даатгалын шимтгэлийг төлчих юм бол цаашдаа халамжийн тэтгэвэр авагч буюу одоо улсын төсвөөс тэтгэвэр авдаг хүний тоо

буурна. Нөгөө талаас малчин 50 хувийг нь төр хариуцлаа гэхэд.../минут дуусав/

П.Анужин: Салдангийн Одонтуяа гишүүн тодруулъя.

С.Одонтуяа: Би нэг ийм юм асуугаад байгаа юм. Одоо тэр хуурамч гэрлэлт гээд гарсан дээр би харин асуугаад байгаа байхгүй юу. Түүн шиг одоо энэ хуурамч хүмүүс бий болох ийм нөхцөл гарах уу? Би эрсдэлийг нь түрүүлж хармаар байна. Ийм эрсдэл үүсэх үү?

Одоо гадуур зүгээр хүмүүс ярьж байгаа нь зарим нь хошигнож л байгаа байх, зарим нь жинхэнээсээ ярьж л байгаа байх. Үгүй ээ, ерөөсөө малчин болчихъё л доо. Хэдэн мал аваад өөр дээрээ бичүүлээд нийгмийн даатгалыг нь шимтгэлээ талыг нь төлүүлчихье гээд зүгээр ингээд яригдаж байгаа юм.

Дээрээс нь одоо бид хүүхдийн мөнгөн дээр зөндөө хэлсэн шүү дээ. Та нар бүгдээрээ л сууж байсан. Хүүхдийн мөнгийг ялгаварлахаар маш их асуудал гарна шүү. Тэр нэг 9-хөн хувийг та нар өгөх гэж түүн дээр маш их асуудал үүснэ. Энэ чинь Үндсэн хууль зөрчсөн гээд яригдана гээд л зөндөө хэлсэн. Би ч хэлсэн. Манай Ардчилсан намын бүлэг ч хэлсэн. Болно. Чухамхүү бүх нарийн тооцоо хийчихсэн гэсэн. Юу боллоо. Бөөн будилаан болсон.

Түүн шиг энэ дээр чинь дахиад малчид дээр бөөн хэрүүл үүсэхгүй гэсэн баталгаа.../минут дуусав/

П.Анужин: А.Хишигбаяр дарга ээ, энэ бас нийгмийн сүлжээгээр ч гэсэн явж байна. Нэг ямаа аваад гаднаа авчхаад тэгээд малчин болоод нийгмийн даатгалынхаа шимтгэлийг төлүүлье ээ ч гэдэг юм уу.

Тэгэхээр яг энэ Монгол төрийн бодлого талаас нь А.Хишигбаяр дарга аа, анхаарлаа хандуулж байгаад. Тодорхой хариулт өгье. Тэгээд тэр эрсдэлүүд.

А.Хишигбаяр: Малчныг өнөөдөр “малчин”, “мал бүхий иргэд” гэж хоёр хуваагаад байгаа.

“Мал бүхий иргэд” гэдэг маань өөрөө тодорхой хэмжээний малтай мөртлөө өөрөө бас өөр хөдөлмөр эрхэлдэг, давхар хөдөлмөр эрхэлдэг ийм хүмүүс байгаа. Жишээ нь, сумын төв дээр ажиллаж байгаа төрийн албан хаагчид малтай л байгаа. Гэхдээ өөрөө төрийн албан хаагч. Сумын төв дээрээ ажилладаг. Тодорхой хөдөлмөр эрхэлдэг.

Энэ хүмүүсийг “мал бүхий иргэд” гэж хэлээд байгаа.

Яг “малчин” гэж байгаа бол яг мал аж ахуйгаа эрхэлж байгаа энэ хүмүүсийг малчин гэж хэлээд байгаа. Жил болгон Үндэсний статистикийн бас малын тооллого хийж байгаа. Энэ малын тооллого дээр бид малын тооллогын бүртгэл дээр, дахиад дээр нь нийгмийн даатгалд бүртгэлд албан журмаар ажил, хөдөлмөр эрхэлж байна уу гэдгээ бид ялгаад харах бүрэн боломж өнөөдөр байгаа.

Өнөөдөр бас шимтгэлээс гадна малчныг 5 жилийн өмнө тэтгэвэр тогтоолгох.../минут дуусав/

П.Анужин: А.Хишигбаяр дарга гүйцээж хариулъя.

А.Хишигбаяр: 2018 онд нийгмийн даатгалын хуульд бас өөрчлөлт оруулсан байгаа.

Тэгээд малчдыг эмэгтэй 15 жил малчнаар ажилласан, нийт 20 жил шимтгэл төлсөн эмэгтэй малчин 50 насандаа, эрэгтэй малчин 55 насандаа тэтгэвэр тогтоолгодог ийм эрх зүйн орчин нээгдсэн байгаа.

Энэ дээр бид бас өнөөдөр малын тооллого, “А” бүртгэл энэ бүгдийг нь үндэслэж байгаад тэтгэврийг нь эрт тогтоодог ийм нөхцөл байгаа. Энэ дээр ямар нэгэн өнөөдөр хэн нэгэн хуурамчаар өөрийгөө малчин гэж үзээд тэтгэвэр тогтоолгож байгаа ийм нөхцөл байхгүй байгаа.

Тэгэхээр өнөөдөр шимтгэлийг ч гэсэн энэ зохицуулалтаараа явахад өнөөдөр бүрэн боломжтой гэж харж байгаа.

Хоёрт, нийгмийн даатгал өнөөдөр бас харьцангуй цахимжчихсан байгаа учраас албан журмын даатгал өгчхөв үү, сайн дурын даатгал өгчхөв үү, мал тооллогын бүртгэл нь үү гэдгийг бүгдийг нь харах өнөөдөр бүрэн боломжтой байгаа.

П.Анужин: Цэвэгдоржийн Туваан гишүүн үг хэлье.

Ц.Туваан: Энэ эцсийн хэлэлцүүлэг явж байгаа. Ажлын хэсэг энэ дээр сайн ажилласан.

Бүх юмнуудаа оруулаад явсан. Мэдээж бүгдийг нь 100 хувь оруулна гэж байхгүй.

Энэ малчид дээр яриад байх юм. Үүнийг би дэмжиж байгаа. Зөв. Харин энэ дээр тэр хөдөө аж ахуйн салбар, тэр дундаа тариаланч, ногоочдыг уг нь нэмчихсэн бол бас бүр л пүүл болоод явах байсан.

Яагаад гэхээр энэ чинь одоо энэ хөдөө аж ахуйн салбарыг бид дэмжих бодлого. Энэ хүнсээр гол хангаж байгаа энэ бодлого, хөнгөн үйлдвэрүүдээ түүхий эдээр хангаж байгаа энэ салбартаа ер нь яагаад дэмжиж болдоггүй юм.

Ерөнхийлөгчийн санаачилгаар Хүнсний хангамж, аюулгүй байдал гээд хөтөлбөр гаргаад бид дэмжээд л явж байгаа шүү дээ.

Яг үнэндээ жилээс жилд малчин, хөдөө аж ахуйн салбарт ажиллагсдын ажиллах нөхцөл маш доройтож байгаа шүү. Энэ жил гантай маш олон сумд байна. Дээрээс нь зүүн аймагт зуны халуунаар өнөөдөр түймэр гараад л, Дорнод аймагт түймэр гараад л байж байна. Энэ ирэх намар өвөл асар хүндэрнэ.

Тэгэхээр малчнаар ажиллана гэдэг бол тийм амар ажил биш. Тэгэхээр энэ дээр төрөөс хамгийн том секторынхныгаа тодорхой дэмжлэг. Энэ чинь сайн дураар сардаа 74 мянга 250 төгрөг. Үүний 50 хувь буюу 37 мянган төгрөгийг л төр тодорхой хугацаанд даах асуудал яригдаж байгаа шүү дээ.

Тэгэхээр энэ асуудлыг дэмжиж байгаа.

Энэ өвлүүлэх асуудал бид өнөөдөр зарчмын зөрүүтэй саналаар оруулж ирж байна. “Өвлүүлэх” гэдэг үндсэн харилцаа чинь энэ Хувийн тэтгэврийн тухай хууль дотор орж байгаа шүү.

Тэгэхээр Байнгын хороон дарга энэ Хувийн тэтгэврийн тухай хууль чинь сүргээсээ тасраад үлдчихсэн явж байгаа. Үүнийгээ энэ хаврын чуулганд багцаар нь батлуулах тал дээр бид анхаарах ёстой шүү.

Яагаад гэхээр бид хөдөө орон нутгаар нийгмийн даатгалын багц хуулийг ярьж явахдаа ард иргэддээ бид олон давхаргат болгоно гэж ярьсан. Одоо нөгөө олон давхарга чинь бүр байхгүй болоод одоо хувийн тэтгэвэр маань юмыг яаж мэдэх вэ ингээд үлдчих юм бол яг хуучнаараа ганц давхаргат тогтолцоотойгоо л үлдэх гэж байгаа шүү.

Тэгэхээр үүнийгээ би бас санаа зовж хэлж байгаа юм. Энэ харилцаагаа хэдүүлээ аваад явах ёстой.

Тэгэхээр энэ дээр тэтгэврээ өвлүүлэх гэдэг асуудал чинь бол гол харилцаа нь түүн дээр байгаа учраас үүнийгээ сайн харж яваарай гэж хэлэх гэсэн юм.

Энэ дээр энэ 7 жилийг 5 жилээр бодох хуулиуд орсон байна. Энэ дээр уг нь тэр тодорхой гишүүд санал болгоод өгчихсөн байгаа. Нэгэнт л буцаад орж байгаа юм бол энэ нөхөн олгох асуудлыг нь сая энэ хүүхдийн мөнгө нөхөн олгож байгаа шиг олгочихвол бас сайн байх байсан юм гэж ингэж бодож байна.

Дээрээс нь Хамтын тэтгэврийн тухай хууль гэж Ардчилсан намын үед баталсан хуулийг эрх баригчид цуцалчихсан юм. Уг нь үүнийг цуцлахгүй явж л байх байсан юм. Энэ чинь иргэний л төлөө хууль байсан байхгүй юу.

Тэгэхээр одоо дахиад энэ хуульд нэг нь нас барсан тохиолдол 20 хувиар гээд суугаад орж ирж байгаа нь чамлахаар чанга атга гэсэнтэй адилхан асуудал болж байна гэж бодож байна.

Тэр хүнд, хортой нөхцөл хоёрыг ялгаад явж байсан. Тэгээд энэ хортой нөхцөлийг нь арилгаж чадаагүй байж үүнийг ялгаж байгааг ойлгохгүй байсан.

Тэгэхээр энэ хууль дээр бас одоохондоо энэ бол шаардлагагүй ээ гэдэг байдлаар хасаад явж байгааг нь зөв шийдлээ гэж харж байгаа.

Иргэдтэй уулзаад явж байхад хамгийн их гарсан нэг санал байгаа. Тэгээд энэ дээр дэгийн тухай хөндөгдөөгүй санал гээд явчих юм шиг байна. Би тэгэхдээ энэ дээр зарчмын зөрүүтэй санал уг нь болбол гаргамаар байна.

Тэр нь юу гэхээр тэтгэврийн насыг дээшээ өндрөөр, эрэгтэй 65, эмэгтэй 60 байхаар хуульчилчихсан байгаа.

Тэгэхдээ 55, 60 дээр сонголттой ийм хувилбар явж байгаа.

Тэгтэл тодорхой салбарууд. Бага ангийн багш, цэцэрлэгийн багш, биеийн тамирын багш гэсэн ийм мэргэжилтэй хүмүүс дээр маш их саналууд гарсан. Тэр нь юу гэхээр хэрвээ дээшээ сонголт байдаг юм бол бид нарын насыг бас өөрсдөө сонгоод.../минут дуусав/

П.Анужин: Ц.Туваан гишүүн минут нэмж авах уу? Ц.Туваан гишүүн үгээ хэлж гүйцээе.

Ц.Туваан: Доошоо буюу энэ цэцэрлэгийн багш, бага ангийн багш, биеийн тамирын багш нар өөрсдөө хүсвэл тэр эрэгтэй 60, эмэгтэй 55 хүрэлгүйгээр сонголт хийгээд тэтгэврийн насаа наашлуулаад авах нөхцөлийг нь хуулиар олгож өгвөл зүгээр байгаа юм.

Маш олон цэцэрлэгийн багш нар бид нарыг багшаа гэж хүн харахгүй байна гэдэг асуудал ярьж байгаа шүү дээ.

Тэгэхээр энэ асуудлыг бас уг нь зарчмын зөрүүтэй санал оруулаад явъя

гэсэн. Тэгээд дэгийн асуудал ямар байх нь вэ?

Тэр юун дээр түрүүн бас хэлчихлээ. Эмэгтэй малчин чинь 12 жил, 6 сар гэдэг нь хэвээрээ байгаа биз дээ. Би буруу сонсчов уу? Тэр нь 12 жил, 6 сар. Харин эрэгтэй нь 15 жил болсон байх. Тийм ээ? Ийм зүйлүүдийг хэлье.

Тэгээд Байнгын хороон даргаас тэр зарчмын зөрүүтэй саналын боломж байгаа юу гэдэг асуулт. Бусад нь санал байна.

П.Анужин: Цэвэгдоржийн Туваан гишүүн асуулт асууж байна.

Өмнө нь эхний хэлэлцүүлэгт хөндөгдөөгүй энэ асуудлууд эцсийн хэлэлцүүлэг дээр зарчмын зөрүүтэй санал хураах боломжгүй ийм дэгтэй байгаа гэдгийг Цэвэгдоржийн Туваан гишүүнд хэлье.

Сая тэгээд маш олон үнэ цэнтэй саналууд хэллээ. Ц.Туваан гишүүн ер нь бас ажлын хэсэгт орж ажиллахдаа энэ саналуудаа өөрөө хэлсээр, хамгаалж, бас мэтгэлцэж шийдэх тал дээр маш идэвхтэй ажилласан.

Ер нь манай ажлын хэсгийн гишүүд, Сайнхүүгийн Ганбаатар, мөн энэ салбарт ажиллаж байсан Содномын Чинзориг, Ц.Туваан гишүүн нар энэ нийгмийн даатгалын санг хамгаалах, алдагдалгүй байх тал дээр бас хатуу байр суурьтай зогсож маш үнэ цэнтэй саналуудаа оруулж, маш идэвхтэй ажилласан гэдгийг би хэлэхийг хүсэж байна. Энд.

Бүгдээрээ хэлэлцэх асуудалдаа оръё.

Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүдийн эцсийн хэлэлцүүлгийг хийнэ.

Нийгмийн бодлогын байнгын хорооны гишүүд ээ,

Улсын Их Хурлын даргын өгсөн чиглэлийн дагуу болон Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 42.2 дахь хэсэгт заасны дагуу ажлын хэсгээс эцсийн хэлэлцүүлэгт зарим саналуудыг бэлтгэж оруулж ирснийг Та бүхэнд танилцуулсан.

Гүйцээн боловсруулахаас энгийн горимоор анхны хэлэлцүүлгээр санал хураалгаж дэмжигдсэн боловч уг саналыг дахин хураалгах шаардлагатай гэж үзвэл Байнгын хорооны хуралдаанд оролцсон гишүүдийн гуравны хоёр дахин хураалгах нь зүйтэй гэж дэмжсэний дараа энгийн горимоор тухайн зарчмын зөрүүтэй саналыг хураалгах дэгтэйг Та бүхэндээ танилцуулъя.

Улсын Их Хурлын даргаас өгсөн чиглэлийн дагуу гүйцээн боловсруулах санал.

1.Төслийн 29 дүгээр зүйлийн 29.7 дахь хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“29.7.Нас барсан даатгуулагчийн гэр бүлийн гишүүнд Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн тухай хуульд заасны дагуу тэжээгчээ алдсаны тэтгэвэр тогтоолгох эрх үүсэхээр бол нэрийн дансны мөнгөжүүлсэн орлого, тэжээгчээ алдсаны тэтгэвэрт зарцуулах нийт хөрөнгийн хэмжээг тооцож, үлдэгдлийг энэ хуулийн 29.8-д заасан журмын дагуу өвлүүлнэ.”

Санал хураалт. Ажлын хэсгийн санал. Дэмжинэ. Ажлын хэсгийн өчигдрийн боловсруулж оруулж ирсэн санал. Сайнхүүгийн Ганбаатар гишүүн, С.Одонтуяа гишүүн, М.Оюунчимэг гишүүн, С.Чинзориг гишүүн нар эсрэг дарсан байна. Тийм.

Мөнхөөгийн Оюунчимэг гишүүн санал гаргая.

М.Оюунчимэг: Саяын санал хураалтыг дахин явуулж өгөхийг хүсэж байна. Яагаад гэхээр сая нөгөө “Б” танхимд хуралтай байж байгаад ороод ирэх хооронд санал хураалт явагдсан байна.

Тэгэхээр дэмжиж байгаа тул дахин санал хураалт явуулж өгнө үү гэж хүсэхээр байна. Баярлалаа. Саяынхыг хүчингүй болгоод.

П.Анужин: Мөнхөөгийн Оюунчимэг гишүүний гаргасан саналаар саяын явуулсан санал хураалтыг хүчингүй болгоё гэсэн томьёоллоор санал хураалт явуулъя. Санал хураалт. /алх цохив/

58.3 хувиар санал дэмжигдлээ.

Одоо санал хураалт. Түрүүн томьёоллыг уншиж танилцуулсан. Санал хураалт явуулъя.

70.6 хувиар дэмжигдсэн.

Санал хураалт явуулъя. 66.7 хувиар санал дэмжигдлээ.

Анхны хэлэлцүүлгээр санал хурааж дэмжигдсэн боловч уг саналаар дахин санал хураалгах шаардлагатай гэж үзсэн зарчмын зөрүүтэй нэг санал байгаа.

Төслийн 35 дугаар зүйлийн 35.1.2 дахь заалтын “байгууллагаас” гэснийг “үйлдвэрчний эвлэлээс” гэж өөрчлөх санал байгаа.

Энэ саналаар дахин санал хураалт явуулах нь зүйтэй гэсэн томьёоллоор санал хураалт явуулна. Дэгийн тухай хуулийн 42.2.3-д заасны дагуу хуралдаанд оролцсон гишүүдийн гуравны хоёр нь дэмжиж байж энэ томьёоллоор бид санал хураалт явуулах юм.

Санал хэлэх гишүүн байна уу? Сайнхүүгийн Ганбаатар гишүүн санал хэлье.

С.Ганбаатар: Эрхэм гишүүд ээ, энэ саналыг дэмжиж өгөөч. Энэ ажлын дэд хэсэг болон ажлын анхны хэлэлцүүлгүүд дээр энэ “байгууллага” гэдэг үг байгаагүй юм.

Үйлдвэрчний эвлэлээс гэж явж байсан. Тэгээд эцсийн хэлэлцүүлгийн томьёолол дотор ороод ирсэн байна. Та нар маань дэмжээч.

Учир нь гэвэл Нийгмийн даатгалын хуулиас гадна Хөдөлмөрийн хууль, гурван талт хэлэлцээрүүдийн тухай хуулиуд дээр түншлэлийн бүхий л баримт бичгүүд дээр улсын гурван талт хэлэлцээрт ч гэсэн Монголын Үйлдвэрчний эвлэл, үйлдвэрчний эвлэл гэдэг үг явж байгаа.

Өнөөдөр нийгмийн түншлэл, нийгмийн даатгалын асуудал дээр эзэн биегүй байгууллага гэж хаяж болохгүй.

Өнөөдөр Монголд байгууллага гэдэг хуулийн этгээд нэг ч байхгүй. Энэ бол эзэн биегүй хаяна гэсэн үг. Тэгэхээр нийгмийн түншлэгч байгууллагаа яаж чадавхжуулах вэ, яаж хариуцлагажуулах вэ гэдэг дээр төр анхаарч ирсэн. Энэ

утгаараа үүнийг нь бүр устгаад алга болгочхож болохгүй ээ гэдэг санааг минь гишүүд маань дэмжинэ гэдэгт би итгэлтэй байна.

Ажлын хэсэг дээр гишүүд дэмжсэн. Институтцийн хувьд төр түншлэгчээ чадавхжуулж ингэж үйлдвэрчнийг дэмжиж байгаа явдал бол нийгмийн даатгалын шимтгэл бол татварын мөнгө биш. Энэ төрийн гэхээс илүү яг даатгал төлөгчдийн мөнгө. Шимтгэл.

Ингээд энэ дээр дэмжиж өгч туслаач ээ. Баярлалаа. Та нартаа баярлаж байгаа шүү.

П.Анужин: С.Ганбаатар гишүүнд баярлалаа.

Төслийн 35 дугаар зүйлийн 35.1.2 дахь заалтыг хэлэлцэх нь зүйтэй гэж үзэхийн тулд гишүүдийн гуравны хоёр дэмжсэн байх ёстой. Гишүүд ээ, санал хураалт. /алх цохив/

84.6 хувиар дэмжигдэж, уг саналын талаар санал хураах нь зүйтэй гэж гишүүдийн олонх үзлээ.

Одоо энгийн горимоор санал хураалт явуулна. Уншиж танилцуулъя.

Төслийн 35 дугаар зүйлийн 35.1.2 дахь заалтын “байгууллагаас” гэснийг “үйлдвэрчний эвлэлээс” гэж өөрчлөх. Санал хураалт. /алх цохив/

69.2 хувиар санал дэмжигдлээ.

Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн бусад хуулийн төслүүдийн эцсийн хэлэлцүүлгийг хийж дууслаа.

Эцсийн хэлэлцүүлгийг Мөнхөөгийн Оюунчимэг гишүүн, Цэвэгдоржийн Туваан нарын гишүүд дэмжсэн тул протоколд дэмжсэнээр тэмдэглэж үлдээнэ үү.

Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн нь бусад хуулийн төслүүдийн эцсийн хэлэлцүүлгийг хийж дууслаа.

Эцсийн хэлэлцүүлгийг хийсэн талаарх Байнгын хорооноос гарах танилцуулгыг Улсын Их Хурлын чуулганы нэгдсэн хуралдаанд илтгэх гишүүнээр Улсын Их Хурлын гишүүн Мөнхөөгийн Оюунчимэгийг томилж байна.